

JUSTITSMINISTERIET

Retsudvalget
1240 København K
DK Danmark

Dato: 17. december 2020
Kontor: Straffulbyrdelseskontoret
Sagsbeh: Joachim Slott Sørensen
Sagsnr.: 2020-0030-5118
Dok.: 1722128

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 240 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 19. november 2020. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Nick Hækkerup

/

Mette Kjølby Miller-Harris

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 240 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren i forbindelse med sagen om overfaldet den 1. september 2020 på en transportbetjent i Vestre Landsrets lokaler i Kolding svare på, om det vil give mening at foretage en koordinering forud for retssager mellem politiet, domstolene og Kriminalforsorgen, således at man her kan fastlægge behovet for sikkerhed i retten, herunder om der kan være behov for at indføre tiltalte håndjern? Der henvises til: <https://www.tvsyd.dk/kolding/en-transportbetjent-blev-tirsdag-udsat-etkvaelningsforsoeg-under-en-retssag>”

Svar:

Det fremgår af den artikel, der omtales i spørgsmålet, at transportbetjenten blev overfaldet i forbindelse med, at der var pause i retssagen, da dommerne skulle votere, og at overfaldet skete, da den tiltalte nægtede at følge med ud af retten og ned i et venterum. Det fremgår endvidere, at kriminalforsorgens personale i forbindelse med sagens genoptagelse anmodede retten om, at den tiltalte skulle fremstilles i håndjern, men at det ikke blev efterkommet.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet et bidrag fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

”Rigspolitiet har til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Sydøstjyllands Politi vedrørende det faktiske forløb i den omtalte sag, herunder om der var iværksat særskilte sikkerhedsforanstaltninger i forhold til retssagen.

Sydøstjyllands Politi har indledningsvis oplyst, at politikredsen disponerer transporter af arrestanter på baggrund af sagsbehandlerens konkrete vurdering af arrestanten. Transporterne inddeles ud fra et nationalt koncept i fire forskellige trusselsniveauer: grøn, gul, orange og rød, bl.a. på baggrund af arrestantens farlighed, trusler mod vedkommende og risiko for undvigelse eller flugt samt forsøg på befrielse. Transporter af arrestanter på trusselsniveau grøn udføres af Kriminalforsorgen. Transporter af arrestanter på trusselsniveau gul, orange og rød foretages af politiet. Forud for varetagelse af transporter på disse niveauer foretages en konkret vurdering af, om der eksempelvis skal anvendes transportbælte under transporten til og fra retsmødet, om det er nødvendigt med tilstedeværelse af politi, herunder antal betjente, i retssalen, og evt. bevogtning i og uden for retsbygningen.

For så vidt angår den konkrete sag har Sydøstjyllands Politi oplyst, at arrestanten blev anholdt den 6. september 2018 og siden har været varetægtsfængslet. Arrestanten blev i den forbindelse

indplaceret på trusselsniveau grøn. Transportanmodningerne i arrestantsagen kom fra anklagemyndigheden og blev håndteret af kredsens transportkoordinator, som rekvirerede de konkrete transportopgaver. Der er ikke under varetægtsfængslingen fremkommet oplysninger, som har givet anledning til at ændre kategoriseringen under transport til og endelig fremstilling i retten.

Politikredsen har supplerende oplyst, at den 1. september 2020 blev pågældende arrestant transporteret til Vestre Landsrets lokaler i Kolding af Kriminalforsorgen. Transportopgaven blev håndteret af Kriminalforsorgen, idet der var tale om en "grøn transport". Der var således ikke iværksat særskilte sikkerhedsforanstaltninger i anledning af sagen.

Politikredsen har præciseret, at det var Statsadvokaten i Viborg, der mødte for anklagemyndigheden i den konkrete sag, hvorfor der ikke herfra kan oplyses om det faktiske forløb forud for politiets involvering.

Politikredsen har imidlertid oplyst, at vagtcentralen kl. 10.30 modtog en anmeldelse om tumult i retten, hvorefter der straks blev sendt en patrulje, som var fremme på stedet kl. 10.40. Alt var roligt ved patruljens ankomst og politiet anholdt arrestanten. Han blev efterfølgende varetægtsfængslet i den nye sag og er, på baggrund af hændelsen den 1. september 2020, nu indplaceret på trusselsniveau gul, således at politiet håndterer transportopgaverne, herunder foretager konkret sikkerhedsvurdering, som beskrevet ovenfor, forud for transporterne.

Rigspolitiet kan bekræfte, at der foreligger en national samarbejdsaftale mellem Rigspolitiet og Kriminalforsorgen vedrørende transporter af varetægtsarrestanter og foranstaltningsdømte.

Med udgangspunkt i denne samarbejdsaftale og Justitsministeriets cirkulære om myndighedernes ansvar i forhold til udveksling af oplysninger i forbindelse med udarbejdelse af sikkerhedsvurderinger i varetægtsarrestantsager er der udarbejdet et cirkulære af 15. januar 2020 om politiets administration, koordination og opgavevaretagelse vedrørende transporter af varetægtsarrestanter og foranstaltningsdømte samt besøg til varetægtsarrestanter, der bl.a. indeholder en ansvarsfordeling, krav om sikkerhedsvurdering i forhold til transporter, krav om koordination med andre myndigheder samt ansvarsfordeling mv. ved planlægning af retsmøder og bevogtning.

Rigspolitiet kan på baggrund af ovenstående oplyse, at der allerede eksisterer en ordning, der sikrer koordination mellem politiet, domstolene og kriminalforsorgen, hvorfor denne koordination, bl.a. med henblik på at fastlægge behovet for sikkerhed til,

fra og i retten, allerede foregår på nuværende tidspunkt, jf. bl.a. Sydøstjyllands Politis bidrag.”

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet endvidere indhentet et bidrag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”1. I forbindelse med flerårsaftalen for kriminalforsorgen for 2018-2021 blev det besluttet, at kriminalforsorgen skulle overtage størstedelen af politiets arrestanttransporter, herunder at kriminalforsorgen som led i en arrestanttransport til et retsmøde skulle bevogte arrestanten under retsmødet.

På baggrund af flerårsaftalen har Rigspolitiet og kriminalforsorgen indgået en national samarbejdsaftale vedrørende transport af varetægtsarrestanter og foranstaltningssdømte. Aftalen foreskriver bl.a., at politikredsene skal udfærdige en konkret trusselvurdering for alle personer, som varetægtsfængsles. Trusselvurderingen er afgørende for, om en given transport skal varetages af kriminalforsorgen eller politiet. Ved trusselvurderingen tages der udgangspunkt i, om der er risiko for en udefrakommende trussel mod den enkelte varetægtsarrestant og/eller mod transporten. Trusselvurderingen er trindelt i fire niveauer, hvor grøn angiver laveste niveau og anvendes ved transport, hvor der ikke indgår en udefrakommende trussel. Herefter er niveauerne stigende fra gul, orange til rød som led i en overordnet indsats mod fangeflugter. Rigspolitiet udsendte i januar 2020 retningslinjer til politikredsene, hvor det bl.a. fremgår, at politiet i alle sager, hvor en anholdt/frihedsberøvet skal fremstilles i grundlovsforhør med begæring om varetægtsfængsling, skal udarbejde en sikkerhedsvurdering af bl.a. den pågældendes undvigelsesrisiko og farlighed. Kriminalforsorgen varetager alle arrestanttransporter, der er kategoriseret som grøn, mens politiet varetager transport på de øvrige trusselniveauer. Langt størstedelen af alle transport bliver kategoriseret på grønt trusselniveau. Politiets sikkerheds- og trusselvurdering indgår i kriminalforsorgens samlede vurdering af, hvilke sikkerhedsmæssige foranstaltninger der skal anvendes ved en transport, herunder om anvendelse af håndjern vurderes nødvendig, jf. nedenfor under pkt. 2.

Transport og bevogtning af afsonere, herunder afsonere, som skal deltage i retsmøder, udføres af kriminalforsorgen, medmindre andet konkret aftales med politiet. I tilknytning til en transport, som udføres af kriminalforsorgen, foretager kriminalforsorgen en vurdering af, hvilke sikkerhedsmæssige foranstaltninger transportopgaven kræver.

2. Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, i bekendtgørelse

om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, at kriminalforsorgen kan anvende håndjern over for indsatte, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at hindre undvigelse. Endvidere følger det af straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 2 og 3, at anvendelsen af håndjern skal være proportional og så skånsom, som omstændighederne tillader.

Nødvendighedsbetingelsen sammenholdt med proportionalitets- og skånsomhedsgrundsætningen indebærer, at der altid skal foretages en konkret vurdering af, om en indsat skal ilægges håndjern. Kriminalforsorgen kan således ikke træffe bestemmelse om, at håndjern skal anvendes i alle tilfælde af transport og bevogtning. Det følger af pkt. 2 i vejledning nr. 9819 af 18. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, at der ved transport af indsatte, hvor der er en konkret mistanke om undvigelse, eller hvor den indsatte har sat sig til modværge i forbindelse med transporten, som altovervejende hovedregel skal anvendes håndjern. Kriminalforsorgens personale ilægges i vid udstrækning arrestanter og afsonere håndjern, når disse skal håndteres uden for arresten eller fængslet. Det skal hertil bemærkes, at der i praksis er et udgangspunkt om, at der er en formodning for, at der vil kunne være risiko for undvigelse i forbindelse med en transport af indsatte fra lukkede fængsler og arrester.

3. I de situationer, hvor kriminalforsorgen har ansvaret for transporten af en indsat til et retsmøde, har kriminalforsorgen – som ovenfor nævnt – tillige ansvaret for at sikre den indsattes tilstedeværelse og forebygge undvigelse samt at understøtte sikkerheden i forbindelse med afviklingen af retsmødet.

Det er kriminalforsorgens opfattelse, at den relevante grad af sikkerhed ved fremstillinger i retten som udgangspunkt opnås ved, at en indsat, der under transport var ilagt håndjern, tillige ilægges håndjern under retsmødet. I de situationer, hvor retten måtte beslutte, at retsmødet ikke kan gennemføres, mens den indsatte er ilagt håndjern, vil kriminalforsorgen – i lyset af retens beslutning om at begrænse kriminalforsorgens mulighed for at sikre den indsatte – vurdere, om der kan iværksættes andre sikkerhedsmæssige foranstaltninger for at kompensere herfor. Retten vil altid forud for sådan en beslutning kunne rådføre sig med det tilstedeværende bevogtningspersonale, da bevogtningspersonalet forud for retsmødet har foretaget en konkret vurdering af, hvilke sikkerhedsmæssige krav bevogtningsopgaven stiller.

4. Kriminalforsorgen har i forbindelse med hændelsen modtaget et strakspåbud fra Arbejdstilsynet om planlægning, tilrettelæg-

gelse og udførelse af arbejdet med arrestanter i retten. På baggrund af påbuddet er samarbejds møderne mellem domstolene og kriminalforsorgen blevet intensiveret, og alarmberedskab samt forholdsregler for brug af håndjern og håndtering af tilhørere i retten er blevet tydeliggjort for kriminalforsorgsområderne.”

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet endelig indhentet et bidrag fra Domstolsstyrelsen, der har oplyst følgende:

”Domstolsstyrelsen har til brug for bidraget indhentet en udtalelse fra Vestre Landsret.

Vestre Landsret har oplyst følgende:

Landsretten finder indledningsvis anledning til at bemærke, at det er uhyre sjældent, at anklagemyndigheden på foranledning af politiets eller Kriminalforsorgens repræsentanter (bevogtningspersonalet) anmoder om, at en tiltalt kan være i håndjern eller transportbælte under et retsmøde. Der synes allerede som følge heraf ikke at være grundlag for at indføre en ordning, hvorefter domstolene generelt involveres i vurderingen af behovet for sikkerhed i forbindelse med straffesager. Hertil kommer, at der er tale om en afgørelse, som i sidste ende træffes af retsformanden i den enkelte retssag i medfør af retsplejelovens § 150.

Indtil den 1. oktober 1978 indeholdt retsplejeloven en bestemmelse i § 766, stk. 1, hvorefter en sigtet skulle fremstilles i retten ”fri for bånd”. Denne bestemmelse udgik efter vedtagelsen af lov nr. 243 af 8. juni 1978, men det fremgår af forarbejderne til denne lov, at der ikke var tilsigtet nogen ændring af retstilstanden med ophævelsen af bestemmelsen. Gennemførelse af et retsmøde med en tiltalt i håndjern eller transportbælte måtte således fortsat forudsætte, at der var påvist et reelt behov herfor.

Retsplejeloven indeholder efter ophævelsen af retsplejelovens § 766, stk. 1, ikke længere nogen direkte regulering af spørgsmålet, om en tiltalt kan være i håndjern eller transportbælte under et retsmøde, men det følger af retsplejelovens § 150, at rettens formand leder forhandlingen af retssagen. I medfør af denne beføjelse er det rettens formand, der træffer afgørelse om, hvorvidt en anmodning om, at en tiltalt er i håndjern eller transportbælte under et retsmøde, skal imødekommes. Hvis der fremsættes anmodning herom fra anklagemyndighedens repræsentant på foranledning af bevogtningspersonalet, vil retsformanden anmode om en redegørelse for baggrunden for behovet herfor, og tiltaltes forsvarer vil få adgang til at komme med sine bemærkninger til anmodningen. Herefter vil retsformanden træffe afgørelse om spørgsmålet.

Det bemærkes endvidere, at der så vidt vides altid finder en sikkerhedsmæssig vurdering sted forud for fremstilling af en varetægtsarrestant. Dette fremgår således udtrykkeligt af den samarbejdsaftale ("Transportantaftalen"), der den 15. oktober 2018 blev indgået i forbindelse med oprettelsen af Transport- og bevogtningsenheden under kriminalforsorgen.

Hvis der vurderes at være en særlig risiko – herunder for undvigelse – forbundet med fremstilling af en varetægtsarrestant, vil politiet således skulle stå for transporten. På tilsvarende måde foretager kriminalforsorgen formentlig altid i forbindelse med en konkret transport en vurdering af, hvor mange transportbetjente, der ud fra et sikkerhedsperspektiv er behov for. Landsretten oplever således fremstillinger, hvor to transportbetjente står for bevogtningen, og fremstillinger, hvor arrestanten ledsages af et betydeligt antal betjente. Der er derfor meget sjældent behov for forudgående at involvere domstolene, medmindre der er tale om sikkerhedsforanstaltninger, der har betydning for de øvrige aktiviteter i retsbygningen eller for indretningen af retssalen. Såfremt der er aftalt særlige sikkerhedsforanstaltninger, bliver de relevante dommere informeret herom på forhånd af politiet eller anklagemyndigheden.

Det er på den baggrund landsrettens opfattelse, at sikkerheden for de involverede i en retssag på udmærket vis tilgodeses ved, at Transport- og bevogtningsenheden foretager en konkret vurdering af behovet for bemanning eller ved, at politiet overtager transportopgaven."

Som det fremgår af myndighedernes bidrag, udarbejdes der en sikkerhedsvurdering af personer, der skal transporteres til og fra retten, og der eksisterer allerede en ordning, der sikrer koordination mellem politiet, domstolene og kriminalforsorgen.

Som det også fremgår, er det retsformanden, der træffer afgørelse om, hvorvidt en person kan fremstilles i håndjern under retsmødet.

Sikkerheden for de ansatte i kriminalforsorgen ligger mig meget på sinde, og jeg har noteret mig, at samarbejds møderne mellem domstolene og kriminalforsorgen på baggrund af det konkrete overfald er blevet intensiveret. Jeg håber derfor også, at myndighedernes øgede fokus på samarbejde sikrer, at der ikke opstår en lignende situation fremover.